

Høyringsuttale til framlegg til vedtekter for skulefritidsordninga (SFO) i Alver kommune

Høyringsfrist: 06.01.20

Høyringsinstans: Forvaltningskontoret

Innhald

1.	Innleiing	2
2.	Kommentar til nokre av punkta i vedtektene	3
	Punkt 2 Formål	3
	Punkt 3 Opptaksmynde og opptakskriterium.....	5
	Punkt 6 Bemanning og leiing	7
3.	Elevar på private grunnskular.....	7

1. Innleiing

Forvaltningskontoret vil fyrst seie takk for at vi får vere høyringsinstans ved utforming av nye vedtekter for SFO i Alver kommune.

Forvaltningskontoret har fått bistand i arbeidet med høyringsuttalen frå tenesteutøvarar i helse og omsorg som har jobba med barn og unge i Meland, Radøy og Lindås kommunar og som difor har erfaring med samhandling med skulane/SFO.

Forvaltningskontoret vil innleiingsvis rette merksemda mot ei viktig problemstilling som både helse og omsorg og skulane har møtt fleire gangar opp igjennom åra, og som forvaltningskontoret meiner ikkje har hatt ei god nok løysing verken i Lindås, Meland eller Radøy.

Problemstillinga gjeld SFO-tilbod til barn med nedsett funksjonsevne eller med åtferdsutfordringar. For foreldre til barn med nedsett funksjonsevne eller åtferdsutfordringar så handlar SFO om å få tilsyn og omsorg (barnepass) for barnet, slik at foreldre kan vere i jobb /vere i full stilling.

Foreldre, som ikkje får SFO eller kor SFO ikkje er godt nok tilpassa deira barn, slik at barnet ikkje trivst /ikkje vil vere på SFO, risikerer å måtte gå ned i stilling og kompensere for tapt inntekt med å søkje offentlege stønadsordningar. Foreldre som ikkje får eit SFO-tilbod tilpassa borna sine, vert ofte tilrådd frå skulane om å søke avlasting frå helse og omsorg i SFO-tida før skulestart (ca. 0,5 time) og etter skuleslutt fram til arbeidstids slutt (ca. 1-2 timar).

Avlasting er sjeldan eit reelt alternativ til SFO, fordi helse og omsorg ikkje er innretta praktisk og økonomisk for å kunne gje eit desentralisert tilbod om avlasting til eit barn nokre små timar ein ettermiddag på Rossland, på Lindås, på Myking etc.

Helse og omsorg har plikt til å sette inn tiltak som kan lempe på omsorgsbyrda for foreldre med særskilt tyngande omsorgsoppgåver. Slike tiltak kan t.d. vere omsorgsstønad, avlasting eller personleg og praktisk assistanse. Helse og omsorg gjer ei individuell vurdering av behov i kvart tilfelle og finn tiltak i samråd med foreldre og i tråd med tenestetilbodet og ressursane som helse og omsorg har. Helse og omsorg tilbyr avlasting i hovudsak som døgnopphald i institusjon (t.d. i Kvasten avlastingsbustad i Knarvik), kor vi også har tilbod om timeavlasting før og etter skule. Vidare vert avlasting gitt i form av aktivitetsbasert avlasting i grupper, typisk på ettermiddag/kveldstid. I nokre tilfelle tilbyr vi timeavlasting i heimen *dersom* foreldre sjølv har personar som kan vere private avlastarar for deira barn.

Sidan avlasting ikkje er eit reelt alternativ til SFO-tilbod, så er konsekvensen for foreldre som ikkje får eit SFO tilbod ved sin skule, at dei ikkje får eit tilbod om omsorg og tilsyn (barnepass) for sine barn i sitt nærmiljø før og etter skuletid.

Utforminga av vedtektene for SFO har stor betydning for kva moglegheiter foreldre har til å få barnepass lokalt for barna som har særskilde behov, herunder eit tilbod med kompetent personell som har følgt barnet gjennom skuledagen som barnet kjenner og er trygg på.

Slik forvaltningskontoret les framlegget til SFO vedtekter, så set framlegget diverre grensar for skulane si moglegheit til å gje eit reelt barnepass tilbod til barn med særskilde behov, fordi vedtektene:

- a) Seier at SFO-tilbodet må vere på skulen sin lokasjon, sjølv når barnet ikkje ønskjer å vere der. Skulane har gjerne personell 1:1 for barn med særskilde behov, som kjenner barnet og som kunne ha følgt barnet heim/ på aktivitetar utanfor skulen sin arena, men skulane får ikkje disponere personell på SFO utanfor skulen sin lokasjon.
- b) Ikkje er tydeleg nok på at skulane skal auke bemanninga for born med særskilde behov. Vedtektene seier at bemanninga *kan* aukast. Erfaringa er at skular praktiserer bemanning forskjellig i dag. Nokre skular aukar bemanninga, og legg slik til rette for barnet sine særskilde behov også i SFO tida, men ikkje alle skular gjer dette.

Alver kommune er ikkje pålagt å avgrense SFO-tilbodet til skulen sin lokasjon for barn frå 5.-7. trinn. Kommunen og oppvekstsektoren *kan velje* å lage SFO-vedtekter som gir skulane nødvendig fleksibilitet for å kunne legge til rette for eit SFO-tilbod/barnepass tilbod som møter individuelle behov hjå barnet med omsyn til arena, aktivitetar og med oppfølging av personalet frå skulen som barnet kjenner og er trygg på. Forvaltningskontoret viser til at grunnskulane i Lindås har valt å legge til rette for tilsyn før og etter skuletid for barn på 8.-10. trinn, utan at dette har vore ei SFO-ordning.

Dersom skulen for 5.-7. trinn kan få velje å organisere tilsyn og omsorg for barnet utanfor skulen sin lokasjon og skulane alltid skal bemanna opp SFO når borna sine behov tilseier det, så trur forvaltningskontoret at foreldre i Alver i større grad vil vere sikra eit reelt tilbod om barnepass for sine barn i SFO- tida. Dersom Alver kommune ønskjer å møte behovet som foreldre har for barnepass for barn med særskilte behov, så bør det vere ei betre ordninga å utvikle SFO- tilbodet, som alt har arena og kompetent personell, enn å etablere noko heilt nytt.

På nyåret 2020 er det planlagt eit samarbeid mellom oppvekst, forvaltningskontoret og habiliteringstenesta for mellom anna å sikre betre gjensidig forståing om kva SFO-tilbodet skal vere til elevar på 5.-7. trinn og kva moglegheiter og grensar som ligg i Alver sitt avlastingstilbod til desse elevane.

Det er å håpe på at SFO vedtektene gir gode avklaringar på kva SFO tilbodet skal vere og kva det skal innehalde i Alver for elevar med særskilde behov. Som våre kommentarar under syner, så meiner forvaltningskontoret at vedtektene bør klargjerast ytterlegare enn kva framlegget legg opp til i dag.

Under er forvaltningskontoret sine merknader til nokre av punkta i framlegget til vedtekter for SFO. Vi har i våre kommentarar fokusert på barn med særskilde som kan få SFO frå 5.-7. trinn.

2. Kommentar til nokre av punkta i vedtektene

Punkt 2 Formål

«Skulefritidsordninga (SFO) er eit frivillig omsorgs- og fritidstilbod utanom den obligatoriske skuledagen. SFO har som mål å gje barna på 1.-4. trinn i grunnskulen tilsyn og omsorg. SFO er òg eit tilbod til barn med særskilde behov på 1.-7. klassetrinn. Skulefritidsordninga skal leggja til rette for leik, kultur- og fritidsaktivitetar med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hjå barna. Funksjonshemma barn skal gjevast gode utviklingsvilkår.»

Kommentar til: «Skulefritidsordninga (SFO) er eit frivillig omsorgs- og fritidstilbod(...)» :

- Det bør presiserast kven SFO er frivillig for, for å unngå at dette kan misoppfattast. Skulen er pålagt å ha eit tilbod om SFO. Det er frivillig for foreldre/elevar å bruke SFO. Når ein elev

først har fått eit enkeltvedtak om SFO plass, og dermed ein individuell rett til SFO, så har kommunen ei plikt til å gjennomføre vedtaket.

- I formålet «omsorgs- og fritidstilbod» ligg også barnepass, som er ei vesentleg grunngeving for SFO-ordninga. Kjem dette tydelege nok fram i formålet at SFO er barnepass?

Kommentar til: «SFO er og eit tilbod til barn med særskilte behov på 1.-7. klassetrinn.

Skulefritidsordninga skal legge til rette for leik, kultur- og fritidsaktivitetar med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hjå barna.»:

- Hovudvilkåret for å gje barn eit tilbod om SFO til og med 7. klassetrinn er at barnet har «særskilte behov». Kva som kan vere særskilte behov er ikkje forklart nærmare. Det er ein føremon om ein kan tydeleggjere kva som er meint med «særskilte behov». Det kan skape større klarheit med omsyn til kva barn som vil få SFO frå 5.-7 trinn, og kva barn som ikkje vil få det.
- Det står at SFO legg til rette ut frå «alder, funksjonsnivå og interesser hjå barna». For at SFO skal legge til rette for barn med særskilte behov, så må SFO tilbodet til denne gruppa vere eit anna enn for barn som ikkje har særskilte behov. Det betyr at SFO innhaldsmessig og bemanningsmessig må vere tilpassa barn med særskilte behov. Til dømes dersom barnet i skulen har 1:1 bemanning, så må barnet også i SFO få 1:1 bemanning.
- Slik vi les formålet med SFO, så ligg det i formålet ein premiss om at SFO skal tilpasse seg barn med særskilte behov, jf. at det står at SFO skal legge til rette ut frå barnet sitt funksjonsnivå. Dette formålet synast å stå motstrid mot punkt 3 om «Opptaksmynde og opptakskriterium» andre avsnitt, siste setning kor det står. «Barnet må kunne gjere seg nytte av SFO-tilbodet». Er det barnet som skal tilpasse seg SFO-tilbodet, eller er det SFO-tilbodet som skal tilpasse seg barnet sine behov? Sjå også kommentar under punkt 3. Opptaksmynde og opptakskriterium.
- SFO-tilbodet gjeld til og med 7. klassetrinn. Barn med særskilte behov har like mykje behov for barnepass («tilsyn og omsorg») på 8.- 10. klassetrinn. I Lindås kommune har det sidan 2016 vore ein avtale mellom Oppvekst og Helse og omsorg om at Oppvekst tek ansvaret (administrativt, praktisk og økonomisk) for barn på 8-10. trinn i grunnskulen som treng tilsyn før og etter skuletid, medan Helse og omsorg tek ansvar (administrativt, praktisk og økonomisk) for tilsyn før og etter skule i vidaregåande skule. Da ordninga vart innført forenkla den kvardagen til foreldre. Før 2016 måtte foreldre søke forvaltningskontoret om tilsyn for 8- 10. trinn, og forvaltningskontoret måtte avklare med rektorane på skulane om dei hadde personell til å gje tilsyn ved skulen, fordi helse og omsorg var avhengig av at skulane kunne nyttast som arena for tilsyn for å kunne gje timeavlasting ved skulen før skulestart og etter skuleslutt. Kva ordning vil Alver kommune vidareføre for 8.- 10. trinn i grunnskulen? Det er varierande ordningar for tilsyn for elever på 8.-10. trinn i dei tre kommunane i dag.

Kommentar til punktet «Funksjonshemma barn skal gjevast gode utviklingsvilkår»

- Omgrepet «funksjonshemma» er ikkje forklart i vedtektene. Omfattast også barn med åtferdsutfordringar som t.d. ADHD? Det er ikkje vanleg å omtale barn med ADHD som funksjonshemma, difor er det viktig at det gjerast ei avklaring her.

Punkt 3 Opptaksmynde og opptakskriterium

Det er rektor som er ansvarleg for opptaket. Skulefritidsordninga er eit tilbod til barn på 1.-4. trinn, og for barn med særskilde behov på 1.-7. trinn. Skulefritidsordninga har skulen som lokasjon. Alle barn på 1.-4. trinn som søker innan fristen 1.mars, vil få plass. Barn med særskilde behov på 5.-7. trinn vil kunna bli tildelt plass etter ei nærare vurdering.

I vurderinga av opptak av barn med særskilde behov på 5.-7. trinn, vil kommunen lytta til råd og vurderingar frå ulike instansar som kjenner barnet, t.d. PP-tenesta, som kan ha nyttig informasjon om fungeringa og behova til barnet. Utgangspunktet er at barnet har særskilde behov som òg medfører omfattande tilsynsbehov. Barnet må kunna gjera seg nytte av SFO-tilbodet.

Barn med særskilde behov har ikkje rett til spesialundervisning i skulefritidsordninga, då skulefritidsordninga ikkje er ein del av grunnskuleopplæringa. Kapittel 5 i Opplæringslova gjeld berre for grunnskuleopplæringa.

Barn som flyttar internt i kommunen og som har plass på SFO, skal få tilbod om plass i SFO ved den skulen dei flyttar til.

Kommentar til punktet « Det er rektor som er ansvarleg for opptaket.»

- Kvar rektor ved skulen vil vere ansvarleg for opptaket. Korleis vil Alver kommune sikre likebehandling i tildeling og tilrettelegging av SFO-tilbodet til barn med særskilde behov på tvers av skulane? Erfaring frå helse og omsorg er at det kan vere forskjell på skulane sitt SFO-tilbod til barn med særskilde behov. Nokre skular tilsett t.d. ekstra assistentar for barn med særskilde behov, medan andre ikkje gjer dette. Nokre skular er meir fleksible enn andre i val av arena for SFO, til dømes ved tilby å møte eleven heime om morgonen og følgje til skulen eller legge til rette for aktivitet utanfor skulen sin lokasjon i SFO-tida.

Kommentar til punktet «Skulefritidsordninga er eit tilbod til barn på 1.-4. trinn, og for barn med særskilde behov på 1.-7. trinn.»

- Hovudvilkåret for å gi barn SFO frå 5.- 7. trinn er at barnet har «særskilde behov» og kan bli tildelt plass etter ei «nærare vurdering.» Er det ei svakheit ved vedtektene at dei ikkje forklarar eller gir døme på kva som vil vere omfatta av «særskilde behov», eller kva moment eller omsyn som skal vere førande for «ei nærare vurdering»? Det er klart at foreldre til barn med nedsett funksjonsevne ofte vil ha behov for SFO. Spørsmålet blir då kva barn som kvalifiserer etter hovudvilkåret, og kva barn som ikkje gjer det? All den tid hovudvilkåret ikkje er nærare forklart, så må dei reisast spørsmål ved om vedtektene gir tilstrekkeleg rettleiing for foreldre og for rektorar som skal sakshandsame søknader om plass på SFO. Vedtektene gir ikkje klare svar på kva barn som skal få SFO, og kva barn ein tenker seg ikkje bør få SFO-tilbod.

Kommentar til punktet «Skulefritidsordninga har skulen som lokasjon»

- Kva ligg i at SFO har skulen som «lokasjon»? Betyr dette at SFO tilbodet må vere på skulen sin arena i heile SFO tida, eller er det høve for barn med særskilde behov som er på SFO til å dra

på turar t.d. i nærmiljøet for så å returnere til skulen? Betyr det også at skular som har barn med særskilde behov på SFO kan samarbeide, eller må barne til bringa SFO tida ved den skulen barnet er elev?

- Dersom SFO må vere på skulen heile tida, så betyr dette at SFO ikkje kan gi tilsyn og omsorg til barnet utanfor skulen, t.d. ved å følgje barnet heim eller vere med det på aktivitetar utanfor skulearenaen. Det er ei kjent utfordring at enkelte barn ikkje ønskjer å vere på SFO på skulen, men ønskjer å dra heim eller gjere ein aktivitet utanfor skulen. Det finns også døme på skule som har bemanning på SFO som kan følgje barnet heim eller til ein aktivitet, men vel dette vekk av omsyn til at SFO må vere på skulen sin arena. Resultatet er at foreldre ikkje får dekkja sitt behov for barnepass i SFO-tida.

Kommentar til punktet « I vurderinga av opptak av barn med særskilde behov på 5.-7. trinn, vil kommunen lytta til råd og vurderingar frå ulike instansar som kjenner barnet, t.d. PP-tenesta, som kan ha nyttig informasjon om fungeringa og behova til barnet. Utgangspunktet er at barnet har særskilde behov som òg medfører omfattande tilsynsbehov.»

- Vi syns foreldre bør nemnst som nokon av dei skulen skal lytte til når rektor gjer si vurderinga av om barnet skal få SFO i 5- 7. trinn. Dette gjer skulane i dag, og det kan godt stå i vedtektene.
- PPT tenesta er særskilt nemnd som ein instans som rektor skal lytta til råd og vurderingar frå. Ut frå formålet med SFO så er ikkje tilbodet eit undervisningstilbod/pedagogisk tilbod, men eit tilbod om tilsyn og omsorg for barnet (barnepass). Kvifor vert PPT løfta fram i vedtektene? I skuletida står pedagogiske omsyn i fokus, men i SFO tida vil det vere tilsyn og omsorgsbehov som er sentralt.
- Helse og omsorg, etter samtykke frå foreldra, kan gi informasjon om barnet sitt behov for tilsyn, og bør også nemnast som ein instans som kan gje informasjon om barnet sitt behov for tilsyn og omsorg.

Kommentar til punktet « Barnet må kunna gjera seg nytte av SFO-tilbodet.»

- Vi stiller spørsmålet ved kva som er meint med at «Barnet må kunna gjera seg nytte av SFO-tilbodet.» Er det ikkje SFO som bør tilpasse seg barn med særskilde behov? Dersom formålet med vedtektene skal takast på alvor, kor det står «Skulefritidsordninga skal leggja til rette for leik, kultur- og fritidsaktivitetar **med utgangspunkt i** (vår utheving) alder, funksjonsnivå og interesser hjå barna.», så må premissen vere at SFO innhaldsmessig og bemannings messig må tilpassast behova hjå barna. Vi er uroa for at setninga «Barnet må kunna gjera seg nytte av SFO-tilbodet.» inneber at skulane ikkje legg til rette for eit SFO tilbod som reelt sett er eigna for barn med særskilde behov.

Kommentar til punktet « Barn som flyttar internt i kommunen og som har plass på SFO, skal få tilbod om plass i SFO ved den skulen dei flyttar til.»

- Det er bra at barn får tilbod om SFO ved sin skule, men vil dette også sei at skular ved behov /ønskje ikkje kan samarbeid om born med særskilde behov som treng SFO? Frå 5.-7. trinn er det ofte få barn som har SFO, gjerne 1 barn per skule. Kan det vere ønskeleg at skulane samarbeider /etablerer ei felles arena for SFO for barn som ønskjer /passar saman?

Punkt 6 Bemanning og leing

Rektor på den einskilde skulen er ansvarleg fagleg og administrativ leiar for SFO. Rektor kan delegera daglege leiingsoppgåver til ein særskild leiar for SFO-ordninga. Det skal tilsetjast dagleg leiar på skulefritidsordning med meir enn 25 barn. I SFO med over 60 innmelde barn, skal det som hovudregel tilsetjast dagleg leiar i full stilling. Det vert gjort ein samhovvande reduksjon av tid til leing. Minimum 20 % av heil stilling skal avsetjast til leing. Krav til SFO-leiar sin kompetanse er 3-årig relevant høgskuleutdanning. I dei andre stillingsheimlane skal det, så langt det er mogleg, tilsetjast fagarbeidarar i barne- og ungdomsarbeidarfaget. Tilsette med anna relevant utdanning og/eller realkompetanse, vil også vera aktuelle.

Det skal som regel ikkje vera meir enn 14 barn pr. tilsett. Bemanninga kan styrkast ytterlegare for å ivareta barn med behov for særskild oppfølging.

Kommentar til punktet «Bemanninga kan styrkast ytterlegare for å ivareta barn med behov for særskild oppfølging.»

- Barn med særskilde behov vil som hovudregel krevje styrka bemanning. Det er difor betre om det står «skal» eller minimum «bør». I tillegg bør det takast med at barn som i skuletida har 1:1 eller 1:2 bemanning, skal ha tilsvarende bemanning på SFO.
- Dersom ressursar ikkje vert tilført i SFO tida kan skulen oppleve at åtferdsutfordringar hjå barnet vert for store, og foreldra oppleva at SFO ikkje er godt nok tilrettelagt for barnet.

3. Elevar på private grunnskular

Det bør stå eit punkt i vedtektene om at kommunen er pliktig til å tilby alle innbyggjarar i rett alder SFO, også om barnet går på privat grunnskule. SFO vil typisk då bli tilbydd ved ein offentleg nærskule. Vedtektene bør omtale korleis ein vil løyse dette i Alver kommune.